

Izhaja:
vsako sredo popoldne
in soboto zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
" pol leta 8 "
" četrt " 4 "
Za tuzemstvo celo leto
35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se ne
moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Poldo Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 24

V Gorici, v sredo 25. marca 1925.

Leto VIII.

Ne frankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovoru
in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorcij
"GORIŠKE STRAŽE"
Tisk Zadržne tiskarne
v Gorici
Riva Piazzetta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli št. 5.
— (prej Scuole). —

Za pravice slovanske manjšine v Italiji.

Govor poslanca Besednjaka v rimski zbornici.

V soboto se je vršila v rimskem parlamentu razprava o proračunu ministrstva pravde in bogočastja. K debati se je oglasil tudi naš poslanec dr. Besednjak, ki je predložil sledečo resolucijo:

»Zbornica poziva vlado, da naj izvede revizijo svoje sodne politike nasproti slovanski manjšini v Italiji.«

Zbornica je imela sejo predpoldne in popoldne. Na popoldanski seji je dobil besedo dr. Besednjak, da vtemeljuje svojo resolucijo. Ko je naš zastopnik povzel besedo, so ga na vladni klopi in tudi številni poslanci pazno poslušali.

Posl. Besednjak govori:

Gospodje poslanci!

Po združenju novih pokrajin s kraljevino Italijo je danes prvokrat, da se zastopnik slovanske manjšine oglasi k besedi pri proračunu ministrstva pravde in bogočastja.

Nimam namena govoriti o cerkveni politiki vlade in tudi ne bom razpravjal o vprašanju cerkvenih posestev v novih pokrajinah, ker rešuje to vprašanje posebna komisija in tovariš Mattei-Gentile, njen predsednik, je v nekem razgovoru izjavil, da se bo ohranilo vse, kar je dobrega in poštenega v prejšnji zakonodaji novih pokrajin. Tudi nočem naslikati pred zbornico težkega položaja, v katerem živi slovansko ljudstvo v Istri, ki je globoko žaljeno in vznemirjeno v svojem vsakem čutu, ker nad 80.000 prebivalcev ne more izpolniti verskih dolžnosti zastran pomanjkanja duhovnikov, ki bi razumeli njihov jezik. Medklici. Posl. Marani: »Ni res!« Besednjak: »Kar sem povedal je popolna resnica!« Marani: »Govori o Istri, ki je ne pozna.« Besednjak: »Seveda, k vam bom prišel v šolo.« — (O Maraniju je znano, da se redko zgane iz Gorice in da skoro ni videl sveta od Tržiča dalje. Op. ured.)

Ne bom danes slikal trpke resnice, da na tisoče in tisoče slovanskih mož, žena in otrok v Istri ne more hoditi k maši in da umirajo mnogi brez verskih tolažil. (Medklici: »To je smešno!« Besednjak: »Zame pa to nikakor ni smešno.«) O vsem tem bom govoril ob drugi priliki.

Danes se omejim le na to, da orišem in izrečem sodbo nad nekaterimi ukrepi bivšega ministra Oviglija, ki se nanašajo na nove pokrajine.

Preobrat v sodni upravi — poguben. Slovenci pred sodiščem „enakovravn“ s tujci.

Predvsem hočem govoriti o popolnem iztrebljenju slovanskega jezika iz sodnih dvoran, o brezobzirni prepovedi rabe jezika našega ljudstva na sodiščih v našem ozemlju. Ti ukrepi se vam bodo zdeli morda potrebni, da se iznačijo sodno postopanje po celi državi in da se pospeši zlitje ljudstev novih pokrajin z ljudstvom v starih laških deželah. Jaz bom branil pa baš nasprotno mnenje in bom dokazal, kako ogromno škodo je povzročila sodna politika ministra Oviglija na gospodarskem, moralnem in političnem polju. Ukrep, ki je ukinil slovanski jezik v sodnem postopanju je pustil za sabo globoke sledove v so-

cialnem življenju našega ljudstva in je prevrnil vso sodno upravo na meji države. Oglejmo si nekoliko praktične posledice vladnega ukrepa. Naši kmetje, delavci, trgovci, obrtniki ne morejo več slediti sodnim razpravam, ker njihov jezik ni več priznan kot razpravni jezik. Minister Oviglio je slovansko primorsko ljudstvo postavil v isto vrsto s tujci, ki se morajo na sodnih posluževati tolmačev. Slovanski kmetje ne morejo več govoriti naravnost s sodniki in pojasnjevati ter utemeljevati svojega stališča in braniti svoje pravice. Sodnik ne more več govoriti naravnost s strankami in nima več z njimi neposrednega stika, ker ne razume, kaj govorijo, kaj hočejo, kaj vprašajo in kaj odgovarjajo. (Marani: »Saj ni res!« Besednjak: »Zdi se, da imate vi vso resnico v zakupu.« Smeh.) Ta položaj je tem težji, ker — kakor vsi veste — se tudi civilne razprave v novih pokrajinah vrše ustmeno.

Sodna razprava po Oviglievem receptu.

Vabim vas, da pridete k sod. razpravi, kakor se vrše dan za dnem na sodnih na slovanskem ozemlju. Pred sodnika pridejo stranke z odvetniki, navzoče so priče, zapisnikar in tolmač. Sodnik izprašuje stranke, a ker ga ne razumejo, stopi vmes tolmač in prevaja vprašanja. Stranka odgovarja, pa ti zopet sodnik ne razume in mora klicati tolmača, da mu pove po italijansko. Vmes seže tudi odvetnik v italijanščini, zdaj pa stranko poslušajo osuplo in začudeno razgovor med sodnikom in odvetnikom in ne more niti zasledovati niti nadzirati razpravljanja o lastnih življenjskih interesih, niti dati pojasnil, niti natančno popisati dejanskega stanu. Dostikrat — lahko rečemo, da vedno — začujejo odvetniki oporekati natančnosti tolmačevega prevoda: odvetniki izjavljajo, da bodisi stranka bodisi priče niso izpovedale tega, kar je tolmač prevedel, temveč nekaj popolnoma drugega. Tedaj se pa razvije prerekanje o točnosti izjav in to traja večkrat na dolgo, ne da bi sodnik, ki jezika ne razume mogel poseči vmes in zaključiti spor s končno in neoporečno izjavo. Sodnik prisostvuje, kakor tulec, ker ne ve, kdo ima prav in kdo ne, in namesto odločujoč činitelj postane sodnik oseba postranske važnosti. Mnogi sodniki, ki žele razpravo hitro končati, ali pa ker manjkajo tolmači naprosijo slovanskega zapisnikarja, da vprašuje stranke, in tako postane namesto sodnika zapisnikar voditelj razprave. (Podniz: za promet Carusi: Se pravi »protocollista«. Besednjak, ki je to besedo v naglici napak izgovoril, odgovori: Hvala! Podn. Banelli: Da, proto-collista. Besednjak: Gospod Banelli, vi bi bili srečni, če bi govorili slovenščino, kakor jaz italijanščino. Banelli: Seveda. Ali ne razumete, da delo naših, saj govori italijansko bolje od nas). V mnogih slučajih pa odvetniki, ki znajo slov. jezik izprašujejo stranke, in tako avtomatično podomeščajo sodnika. Najhujše se pa dogaja, če ena izmed slovanskih strank razume nekoliko italijanščino in se sili govoriti ta jezik. Stranka ne more svojih misli z za-
lostnostjo natančnostjo izraziti v italij-

skem jeziku in tako nastanejo strahote in grozote; izjavlja, česar ne misli in česar ni imela namena izjaviti. (Podminister Banelli: Seveda, ker je sodnik bedak, ki ničesar ne razume. Besednjak: Meni se pa zdi, da Vi ničesar ne razumete!) Tako se zgodi, da stranka izpove nemože in zmedene stvari, ki jih nihče, ne sodnik, ne odvetniki, ne zapisnikar ne razumejo, vsled česar se sodna razprava zamota in zaplete še bolj kot je bila prej. Tedaj zaprosi sodnik stranke, da začnejo znova v slovanskem jeziku in nato nastopijo zopet tolmači, in sodnik, ki je zaman poskušal voditi razpravo, se umakne v ozadje.

Gospodje poslanci, kako se more na tak način voditi pravosodje na območju ozemlja? Kakšen ugled in kakšno veljavo naj ima sodnik, ki je popolnoma nesposoben, da bi vodil in obvladal sodne razprave in ki je ljudstvu popolnoma tuj, ker z njim ne more niti govoriti.

Vlada škoduje sama sebi.

Vlada je mislila, da bo s svojimi ukrepi podpirala prodiranje italijanstva v naše kraje in utrjevala ugled državnih oblastev pred slovansko narodno manjšino. V resnici so pa njene odredbe popolnoma ubile v oči našega ljudstva ugled sodišč in italijanskega uradništva.

Resni moralne škode je prizadjal minister Oviglio s svojo sodno politiko državi in našemu ljudstvu tudi ogromno gospodarsko škodo.

Mesto da bi sodne razprave, o katerih sem vam prej govoril, nehale ob kakih gotovi uri in s kakim koncem, se vlečijo po pol ali cel dan in povzročajo strankam naravnost nezastlano visoke stroške. Vem za slučaje, ko so morale stranke slovanske narodnosti plačati odvetnikom tri- do štirikrat tolikšno svoto kot pred Oviglievo reformo za enak slučaj. (Glas iz opozicije: Bomo prišli k vam za odvetnike.)

Vživite se, častiti tovariši, v položaj slovanskega ljudstva: oblastvo pošlje našim kmetom poziv, naj se zglasijo, otvori sodno postopanje, jih pozove naj predložijo listine itd., toda stranke ne razumejo, kaj berejo in se morajo zatekati k odvetnikom ter trošiti denar, tudi kadar bi to ne bilo potrebno. (Banelli zopet vpje in maha, a ga ni mogoče razumeti.) Lahko vam bi našteval slučaje, ko so slovenski kmetje prišli po 30 km daleč v mesto, da jim je odvetnik raztolmačil, kaj je pravzaprav v pozivu, ki ga ne razumejo, pisano. (Medklici. Rovot.) Besednjak nadaljuje: Ne razvijam le resnična dejstva. Na odloku vidijo sicer sodniški pečet, razberejo z njega tudi dan, uro in mesec, a ničesar več. Posledica tega je, da pripajo v mesto k svojemu odvetniku ravno v istem trenutku, ko bi morali biti glasom poziva doma radi morebitnega sodnega oglada.

Poznašite, častiti tovariši, kakšno izubo časa in denarja mora utrpeti slovansko ljudstvo vsled Oviglievega ukrepa.

Svele trdim, da je minister Oviglio naložil ali bo naložil našemu ljudstvu nepotrebno plačevanje milijonov, ki se mu ne bodo nikdar vrnil.

(Glas: To je pretirano!) Besednjak dalje: To ni nikakor pretirano, dovolj je, če pomislimo, da je podvržen gospodarstvu prava ves človekov obstanek. Pravo ima tolikšno območje, da posega skoro v vse življenjsko udejstvovanje, da obvlada sleherne človeške odnose; pravo ureja vse odnošaje v trgovskem, poljedelskem in javnem življenju. Od zibel do groba spremlja pravo človeka.

Si morete li predstavljati, častiti tovariši, kakšne ogromne stroške in škodo povzroča Oviglieva reforma slovanskemu ljudstvu! Oviglio je naložil našemu ljudstvu poseben davek in za s tem postavil na nižjo stopnjo kot so vsi ostali državljani.

Podminister bije samega sebe po zobeh.

(Podminister Banelli: Veleizdajniški procesi proti Italijanom so se obravnavali na Dunaju vedno le v nemščini. Tam je šlo za kožo in vendar so se morali Italijani zatekati k tolnačeni.)

Besednjak: Jaz nisem hotel iz obzirnosti do zbornice omeniti Avstrije. Pa ker me že poslanec Banelli k temu sili, hočem povedati, da so se celo v obsovaženi Avstriji (protest in hrup v zbornici) vršili vsi procesi v maternem jeziku strank. Italijani in Slovenci so smeli braniti svoje pravice v lastnem jeziku, celo pred najvišjim sodnim dvorom na Dunaju. (Glas: Avstrija ni bila enonarodna država.) Besednjak: Saj se vedno sklicujete na Avstrijo. Banelli vpje na ves glas: Mi smo si priborili svoje pravice s krvjo, s krvjo! Besednjak: Kaj pa ima kri tu opraviti. Tudi jaz sem bil, kakor vi, nasprotnik Avstrije, toda kri nima tu nič opravka. Nadaljujem: Gospodu Banelliju in vsej zbornici naj navedem neki zelo zanimiv slučaj. Senator Conci, ki je nekoli imel pravdo pred višjo sodnjo v Inomostu, je prišel v spor z nekim odvetnikom, ki je hotel v drugi instanci govoriti v nemškem jeziku. Ker je pa v Avstriji veljala postava, da se mora razprava in drugi instanci vršiti v istem jeziku, kot v prvi, se je sodni dvor umaknil in izrekel razsodbo, da se mora razprava vršiti v italijanščini. Banelli: Toda takrat niso sodniki nič razumeli. Besednjak: Gospod Banelli, mislim, da sem vam potasnil, kako je bilo v Avstriji in končam o tem vprašanju.

Sodišča ne dosegaajo svojega namena.

Nadaljujem. Oviglievi ukrepi ne pomenijo samo naskoka, — četudi je tu neprostovoljen — na žep državljanov slovanske narodnosti, ampak tudi močen udarec proti cerarij. Ako robijo sodniki naših dežel danes za razpravo tri ali štirikrat toliko časa, kot pred Oviglievimi ukrepi, boste vendar le priznali, da vršijo tri do štirikrat manj dela, kakor bi ga morali. Ako bi hotela država ohraniti na prvi višnji sodni upravi, bi morala potrošiti število sodnikov in občno pomnožiti svoje izdatke. Oviglievi ukrep znači torej silno obremenjenje državnega carija in davkoplačevalcev brez kraljevine: bode morali plačevati stroške za te neprimerne ukrepe. To je gospodarski uspeh Oviglieve reforme.

Pri tem je minister Oviglio še nekaj ukrenil v svoji neprevidezni: namesto, da bi skušal omiliti strahovite posledice svoje politike, je odpustil v novih pokrajinah vse sodnike slovanske narodnosti in mnoge italijanske sodnike, ki so poznali jezik našega ljudstva ter jih je nadomestil s sodniki starih provinc, ki ne poznajo slovanskih jezikov. Ta ukrep je vrhunec vseh političnih napak in pogreškov vlade v njeni sodni politiki v novih pokrajinah. Poslanec Lunelli, ki je fašist, bojevnik in vojni prostovoljec, torej neoporečnega italijanskega mišljenja, je pred nekaj dnevi predložil zbornico interpelacije, v kateri je zahteval »potrebno in korenito revizijo državnih uradnikov v gornjem Poadižju, kamor pošiljajo uradnike, ki večinoma ne poznajo nemškega jezika, ki niso v stanu izpolnjevati svojih uradnih dolžnosti, niti vršiti težavnega poslanstva, da predstavljajo ugled in veljavo Italije nasproti nemškemu ljudstvu«.

(Sliši se glas: Vsi smo obžalovali to interpelacijo! Banelli: Po vašem bi bili morali torej obdržati sodnike, ki so obsodili Battistija in Saura?) Besednjak: Kaj ima pa zopet Battisti s tem opraviti? Ista interpelacija bi se lahko stavila z ozirom na slovansko ljudstvo v novih pokrajinah. Kar velja za redno sodno upravo, velja še v večji meri za sodstvo, kjer se razpravljajo najbolj kočljivi in važni interesi ljudstva in kjer se pogostokrat odloča o življenju in smrti državljanov.

(Medklic Banellijev: Pri nas ni smrtnih kazni! Ciano, prometni minister: To jim je v krvi. Smeh. Besednjak: Zame je obsodba v dosmrtno ječo hujša od smrti.)

Vztrajam pri svojih trditvah in zaključnem, da sodstvo v naših deželah ni več v stanu izpolnjevati svoje uradne dolžnosti in je zato ugled Italije težko oškodovan v Juljski Benečiji.

Sodišča — krožki za širjenje italijanščine?

Da vam dokazem resničnost svojih trditvev, zadostuje, če vam stavim sledeče vprašanje: kakšen cilj imajo in kakšne funkcije vršijo sodišča v človeški družbi? Iz kakšnega namena so bile ustanovljene v modernih državah sodnije in tribunali? Edini in izključni namen je bil brezdomno dati državljanom možnost, da uveljavljajo svoje pravice, ki so jim zajamčene po državnih zakonih. Sodno oblastvo nima druge naloge, kakor da štiti prebivalstvo, dokler ni uveljavljena postava. Udeležitev pravice je najvišji, edini in izključni cilj sodne uprave. Prebivalstvo mora biti prepričano in mora gojiti nezlomljivo uverenje, da varujejo sodniki njegove pravice z vso odločnostjo in brezpopojno. Samo tedaj, kadar prebivalstvo ve in čuti, da je njegova osebna varnost zagotovljena, da so njegova last in vse njegove raznolike gospodarske in moralne pravice docela in z vso gotovostjo zavarovane od sodišč, samo tedaj občuti dobroto države in se čuti z njo solidarnega. Sodna uprava na našem ozemlju pa nima tega cilja, ki je, zapomnite si dobro, edini in izključni cilj sodnega oblastva.

Jezikovne težkoče delajo državljanom slovanskega plemena zelo velike ovire in neprilike pri uveljavljanju njihovih pravic pred sodniki. Dokazal sem vam, kako jim je večkrat celo onemogočeno, da bi pojasnili dejanski položaj in vi veste dobro, da ugotoviti dejanski položaj pomeni ugotoviti pravico.

Ukrepi ministra Oviglio so strašna oskrubna prava in sodne uprave v mejah Italije. Tudi ne more biti drugače, ker ti ukrepi nimajo namena olajšati uveljavljanje zakona, temveč edino enega: širiti eden jezik. Naše ljudstvo se vprašuje: ali so sodišča ustanovljena, da branijo pravice državljanov, zajamčene jim v državnih zakonih, ali so pa nasprotno napravene za jezikovno propagando? Za razirjenje jezikovnega znanja se ustanavljajo navadno jezikovni krožki, ne vporab-

ljajo se pa v ta namen sodišča. Kdor tako dela, davi pravico in ruši ugled države. Slovansko prebivalstvo čuti, da ga sodno oblastvo ne štiti, temveč da ga je zapustilo in zgubila spoštovanje in zaupanje v državo. (Posl. Dudan: V Italiji živi samo italijanski narod! Besednjak: Vendar ne boste trdili, da jaz ne obstojam. Ali ne vidite, da vam stojim nasproti? Federzoni in drugi ministri se smejejo.)

Kako naj ima slovansko ljudstvo zaupanje v državno upravo, če izdajajo ministri pravde ukrepe, s katerimi se prisilijo oziroma silijo državljan, da opuščajo brambo svojih zakonitih pravic in puščajo svobodo kršiteljem zakona. Naše ljudstvo se je že začelo odvracati od drž. sodišč, tako da bodo v našem družabnem življenju namesto pravice in zakona nadvladali zvižičneži, sleparji in nasilniki. S tem, da se borimo proti sodni politiki vlade, se borimo proti spučenju in demoralizaciji našega družabnega življenja.

Za čast in pravice svojega ljudstva!

Zaključim s tole izjavo:

Pri svojem sklepi, da bom imel oster govor zoper sedanjno sodno politiko vlade, sem bil trdno overjen, da branim dve stvari: resnične interese države in največjo moralno svetinjo, ki jo more imeti narod: njegov značaj.

Vsak človek in vsak narod, ki se krepko in vztrajno ne bori proti kr-

šerju njegovih pravic in se odvraca od njihove obrambe slabi, ponižuje in onečaščuje svoj značaj, ker dopušča, da se v danih trenutkih njegovo življenje in njegova osebnost stavita izven zakona.

Ljudstvo, v katerem zamira pravna zavest, se pretvarja v pasivno, brezoblično in mrtvo maso, ki je brez značaja in brez človeškega dostojanstva. Pravna zavest je, ki loči in dviga človeka nad žival.

Ne razvijam v tej zbornici zastave brezplodnega nacionalizma, temveč se borim za čast in človeške pravice svojega ljudstva.

Ne dopustite, da bi slovansko ljudstvo zgubilo zaupanje in vero v pravico in to v državi, ki je bila zibel najbolj vzvišenega in izklesanega prava, kar ga pozna zgodovina človeštva.

Ministri in fašistovski poslanci so govor ob koncu mirno in pazno poslušali, opozicija: komunisti, liberalci in bojevniki so pritrdjevali in odobrvali. Očitno je poslanec Besednjak dosegel zopet lep uspeh v rimski zbornici. Pri sedanjih vladodržcih pa to ne izda veliko. Minister pravde Rocca je doprinesel za to našo trditvev najznačilnejši dokaz. Ob koncu seje se je dvignil in v odgovor na Besednjakova izvajanja z brezobzirno odkritosrčnostjo povedal, da se zakon in pravica za nas v Italiji ne dasta uresničiti, ker v Italiji živi samo en narod: Italijani. Mi pa vseeno verujemo v bodočnost in življenje.

DNEVNE VESTI.

Cerkvenim oskrbništvom!

1. Vsled odloka od 11. I. 1925. št. 50 bo treba prijaviti kr. prefekturi v Trstu vse rekvizicije pod bivšo vladavino. Sem spadajo: a) pri javnih bitjih: cerkveni zvonovi, orglje, bronasti, medeni svečniki, bakreni kotlički, bakrene stolpne strehe itd., ki jih je vojaška oblast odzela proti potdilu.

b) Duhovniki - zasebniki pa morajo prijaviti vsled tega odloka tudi zasebne (prebendarne in cerkvene) rekvizicije, ki so jih utrpeli na zemljišču (strehi, jarki, zidovje utrd, vojna taborišča, živinski hlevi, skladišča, klavnice), na odvzeti živini itd. — od katerih nimate najbrže nikakih potrdil. — V tem slučaju spišite jih sami in dajte jih potrditi pri županstvu od štirih priči.

Ker pa ni še prave jasnosti v vsej zadevi, počakajte s prijavo. Čas je od 24. aprila t. l. Novih listin, upamo, da ne bo treba, ako ste jih vže pridejali naznanilo vojne škode. — Sklicevanje na listine priložene naznanilo vojne škode bo najbrže zadostovalo.

2. Isto tako čakamo tudi pojasnil glede vojnih kreditov napram bivši monarhiji. K tem spadajo: zastala kongrua (tudi za v Italiji internirane duhovnike), vojna posojila, obresti od obligacij itd., kar spada pod drugo odredbo.

Upamo, da nam prinese g. poslanec dr. Besednjak iz Rima kake dolocene in zadovoljive izjave ministrov. Vsa potrebna pojasnila in dotične obrazce dobite pravočasno potom našega tiska.

3. Obenem javljam sobratom, da ni treba na tirjatve od strani »Unione« glede dolgov pri »Zadrugi« po vojni poškodovanih cerkvah nič plačati do končnega obračuna od načelstva.

Dotlej pa sobratije: zdravi in potprežljivi. Fr. Švara.

Smešno orožje.

Bivši zunanji minister grof Sforza, ki je sedaj zelo nasproten snoparstvu, je za časa plebiscita v Gornji Šleziji delal nato, da dobi to deželo Poljska. Najhujši snoparski kričač »Popolo d'Italia« bi rad izstrelil zopet eno puščico na Sforzo, enega svetreb opozicije. Pravi, da se je takratni zunanji minister zaljubil v ženo nekega poljskega diplomata in je na njeno

prigovarjanje prepustil Šlezijo Poljakom in s tem škodil ugledu Italije.

Praktičen komunist.

Nemška policija je zaprla v Braunschweigu vodjo velike tatinske družbe. Mož je kar po javnih shodih pridigal, da se da doseči boljši družabni red le potom kraje. Drug drugemu jemlji, pa bodo vsi imeli enako. Ker se je po svojih besedah tudi ravnal, bo moral v zaporu stuhitati kak drug »komunistični« evangelij.

Knjiga nasilstev.

Opozicija v belgrajskem parlamentu je dala tiskati posebno brošuro, kjer so objavljena vsa nasilstva, dejanska in moralna, pri zadnjih volitvah. V tem seznamu so zabeležene razne sleparije tudi v Sloveniji. V prej nepodkupljivi Sloveniji so ponujali celo državni uradniki nekaterim županom težke tisočake, če volijo za samostojne demokrate. In tako je šlo po redu naprej! O, staro poštenje, kje si?

Po sosedovem vzgledu.

Bolgarsko sobranje (poslanska zbornica) je na svoji seji 10. t. m. sklenilo, naj se razveljavijo vsi komunistični mandati. Prizadeti poslanci so sicer izjavili, da obsojajo marxistični program, a ni nič pomagalo. Bolgari posnemajo Jugoslavijo.

Znamenit državnik umrl.

Pretečeni petek je umrl eden najznamenitejših angleških državnikov lord Curzon. Že kot mladenič se je posvetil politiki. Vsled svojih izrednih sposobnosti se je povspenjal od časti do časti. V letih 1899.—1905. je bil indijski podkralj. Ko se je vrnil na Angleško je bil večkrat minister. Kot zunanji minister je bil strasten nasprotnik Nemčije. Pa tudi sosedov Francozov onkraj Kanala ni Bog ve kako rad videl. Zato pa sedaj skoro celokupno francosko časopisje udira po njegovi politiki. V sedanjem Baldwinovem kabinetu je bil predsednik tajnega lordskega sveta, ki je na Angleškem zelo vplivno mesto. Vsled bolehnosti pa ni prišlo njegovo stališče do pravega izraza. V londonski družbi je užival kot mož širokega obzorja in odkritega, prijetnega značaja veliko spoštovanje in priljubljenost. Anglija zgubi z njim enega svojih najznačilnejših državnikov.

Radiča hočejo soditi.

Po razveljavljenju Radičevih 61 mandatov je sodnja v Zagrebu pospešila preiskavo proti Stefanu Radiču, ki je obdolžen velicizdaje. Bajje ga bodo že sredi maja sodili.

»Družinski večer« goriške »Mladike«.

Prvi družinski večer goriškega prosvetnega društva »Mladike« na praznik sv. Jožefa je nad vse pričakovanje lepo izpadel. Spored je bil zelo okusno in spretno sestavljen. Čeprav se je morala prireditelj v dobrem tednu pripraviti, je vendar vse tako gladko poteklo, da so se navzoči kar čudili. Nastopil je znani »Mladikin« kvartet s priljubljenim in znanim solistom Joškotom Bratužem. Nastop deklamatorja je bil zelo krepk; poslušavci so v njegovem tolmačenju prav doumeli vso skrivnost Župančičev »Dume«, pesmi dela in bojev. Očaral pa je vsakogar elegantni nastop telovadne vrste s skupinskimi, prostimi in simboličnimi vajami pod vodstvom br. Rupnika iz Ljubljane. Takega vžitka še nismo imeli zlepa v Gorici. Kupletiste, zlasti pa igralci zelo globoke Tolstojeve drame »Kjer ljubezen, tam Bog«, so se tudi nam vse potrudili, da so navzoči imeli vtis, da so pri akademiji, ne pri neke vrste družinski zabavi. G. prof. Terčelj, naš neumorni prosvetni organizator, je v zelo živahnem govoru podal k celotni prireditelji nekaj okvir. Ljudje so se razhajali zadovoljni in z željo, da bi jim »Mladikarji« nudili še kaj takih res družinskih večerov. — Zvečer pa je priredila »Mladika« poslovilni večer br. Rupniku, telovadnemu učitelju iz Ljubljane, ki se je en teden žrtvoval, da je učil telovadbo in tako položil temeljni kamen za »Mladikin« telovadni odsek. Večer je potekel zelo lepo in pristrčno. Br. Rupniku kličemo še enkrat: »Zbogom in na svidenje!«

Smrtna kosa.

V petek zjutraj je umrla po daljši boleznici gospa vdova Antonija Cunte, rojena Prezel, mati g. Egona Cunteja, predsednika tukajšnjega časnikaškega združenja. Bila je dobra in plemenita žena. V soboto popoldne se je vršil pogreb ob zelo številni udeležbi; zlasti goriški časnikaški so bili skoro polnoštevilno navzoči. Tovarišu Cunteju izrekamo ob bridki izgubi najiskrenejšo sožalje, pokojnici pa želimo večni mir!

Grozno razdejanje v Ameriki.

Pred par dnevi je razsajal v severni Ameriki najhujši vihar, kar mu narava pozna. Nekako sredi severoameriškega kopna se srečata gorki vzhodni veter, ki ga ustvarja topli morski tok in mrzli severozapadni. Kjer trčita oba skupaj nastane vrtilnec. Od neba do zemlje sega v obliki lijaka, ki se proti zemlji zožuje. Drvi pa s tako naglico naprej, da sploh ni mogoče pojmiti. V praznini okrog osi zdrobi vse kar mu pride na pot. Tak pojav zovejo Amerikanci »tornado«. Vihar se je najprej dvignil v državi Missouri ob Missisipiju in divjal proti severovzhodu 400 km daleč. Prijemal je 75 km na široko. Kjer je drvel grozni oblak mimo je vse zravnano z zemljo. 25 mest je popolnoma uničenih. Število mrtvih in ranjenih raste od dne do dne. Mrtvih je po najnovejših poročilih preko 2000, ranjenih oseb pa še čez 60.000. Škodo cenijo na 30 milijonov dolarjev. Tako obsežnega razdejanja že ni bilo v Ameriki od l. 1884. dalje.

Iz dežele večnih nesreč.

Še niso dobro potihnile strašne vesti o velikanskem potresu na Japonskem, že smo morali poročati o požarih, ki so uničili, kar je potres pustil. Japonska prestolnica Tokio se je komaj dvignila iz razvalin, pa izbruhne dan pred sv. Jožefom tak požar, da upepeli celo predmestje z 2600 hišami. V plamenih je zgorelo tudi mnogo ljudi. Japonci, ki gradijo svoje hiše radi nevarnosti vednih potresov večinoma iz lesa, si bodo na istem mestu kmalu zgradili druge.

Nova knjiga.

Pri Ig. Kleinmayr-ju in Ferd. Bamber-gu di z o. z. v Ljubljani je izšla knjiga »Obrtno knjigovodstvo za stavbno, umetno in strojno ključavničarstvo in za železolitivstvo«, ki je po vsebini in opremi lepa pridobitev za naše obrtne šolstvo. Knjigo je s sodelovanjem veleindustrijalca Avgusta Zabkarja spisal profesor Henrik Podkrajšek, vezan izvod pa stane Din. 62.—

Knjigovodstva za obsežno razviti ključavničarski obrt zaradi mnogovrstne tvarine ni mogoče obdelati skupno z drugimi kovinskimi obrti, ne da bi vsled tega trpela ta ali ona panoga. Za to je z veseljem pozdraviti to knjigo že zaradi tega, ker obravnavna knjigovodstvo za ključavničarstvo zase in je priznani strokovnjak, veleindustrijalec August Zabkar s svojim sodelovanjem dal delu krepko in v vsakem oziru brezhibno podlago. Teoretik in praktik sta pri zbiranju materiala in pri sestavljanju zgledov in nalog mislila na potrebe našega malega obrtnika, poleg te-

ga pa tudi na vse, kar je treba upoštevati pri knjigovodstvu za srednje obrate te vrste. V knjigi so zgledi za enostavno in tabelarno knjigovodstvo, za male obrate z enim, odnosno z dvema in več pomočniki, potem pa tudi zgledi za stavbno, umetno in strojno ključavničarstvo in za železolitivstvo. Za vsak zgled so izračunjeni procenti za upravne stroške in za dobiček, za vsako nalogo imaš v knjigi navodila, kako jih moraš izračunati. Prav tako navaja knjiga za vsako naročilo in množino porbljenih sirovim in pomožnih tvarin.

Tržne cene v Gorici 24. marca.

Česnik 12 — 14 L. kg; sladko zelje 1,80 — 2 L; Karfijoli 2,40 — 2,60 L; Čebula 1,20 — 1,50 L; pesa 80 vin. do 1 L; — koks 2,80 do 3 L; krompir 70 do 90 vin.; grah 3,60 do 4 L; sladka repa 60 do 70 vin.; redči 3,50 do 4.— L; radič rdeč 2 do 3,20 L; špinača 1,80 do 2 L; šelna 2,80 do 3 L; motovlec 1,60 do 2 L; pomaranče po 20 do 30 vin. komad; seno 22 do 25 L; slama 21 do 23 L.

GOSPODARSTVO.

Razlastilni odlok — odložen.

Tajništvo Kmetско-delavske zveze je prejelo več vprašanj, če je razlastilni zakon še vedno v veljavi. V odgovor priobčujemo pismo poslanca Besednjaka:

Pretekli četrtek sem imel priliko govoriti v parlamentu z vojnim ministrom in sem ga pri tej priliki poprašal, kaj misli ukreniti z odlokom o razlastitvi naše zemlje, ki do danes ni bil še uradno preklican. Minister mi je rekel, da se izdeluje nov zakon, ki bo enak za vse obmejne kraje države, torč enak za meje nasproti Jugoslaviji in Avstriji kakor za one nasproti Švici in Franciji. Odlok, proti kateremu ste protestirali, — mi je rekel — je izšel po pomoti. Sestavil ga je mož, ki se je slučajno bavil z vašim obmejnim ozemljem. Opozoril sem ministra, da oblastva ponekod odlok že izvajajo. Odlok se ne sme izvajati, — je odvrnil — ker je suspendiran.

Opozarjam naše ljudi, naj javijo vsak slučaj, kjer bi hotela oblastva odlok izvrševati in naj se odločno uprejo vsakemu takemu poskusu.

Kakšen bo nov zakon, še ne vemo. Da bi bil pravičen in pameten, se potegujejo skoro vsi obmejni poslanci brez razlike na narodnost.

Dr. BESEDNJAK.

***

Brezobzirnost davkarjev.

Čudno je postopanje davkarjev pri hišnem davku. Posebno se izkazujeti v svoji brezobzirnosti do davkoplačevalcev idrska in ajdovska davkarija. Idrska davkarija kliče ljudi iz Cerčna v Idrijo na sklepanje konkordatov. Po 10 do 12 ljudi mora vzeti avtomobil in ga slano plačati. In čemu vse to? Zakaj se ne držita idrska in ajdovska davkarija zakona, ki oprošča kmečke hiše in kmečka poslopja hišnega davka? Še posebno imajo to pravico cerkljanski bajtariji. Zakaj zahteva ajdovska davkarija od kmetov, da morajo vlagati prošnje za oproščenje hišnega davka? Ali čemu, ko pa so kmečke hiše oproščene že po zakonu davka? Ali je res potrebno povzročevati ljudem stroške s temi prošnjami? Kmetje naj se borijo za svojo zakonito pravico: prošnji naj ne vlagajo, konkordatov naj ne podpišejo in proti uradni ugotovitvi naj vložijo rekurz v roku 20 dni, ko so prejeli uradno ugotovitev dohodka.

V znanje.

V zadevi vojne odškodnine in vojnih rekvizicij priobčim potrebne vzorce za razne vloge in rekurze v prihodnji šte. »Gor. Straže«.

Dr. Biteznič.

Pozor vojni oškodovanci!

(Iz tajništva Kmetско-del. zveze.)

Mnogi vojni oškodovanci prejemanjo v zadnjem času od tržaške finančne intendance odloke, ki določujejo med drugim tudi sledeče:

»La sua denuncia resta senza effetto e per conseguenza il concordato (la sentenza) stipulato in relazione alla Sua domanda non verrà realizzato.« To pomeni: Vaša vojnoodškodninska prošnja ne bo imela nobenega uspeha in konkordat (oziroma sentenca), ki ste ga sklenili na podlagi svoje prošnje, se ne bo izplaal. »Nato vabi financa vojnega oškodovanca, da vložijo prijavo nasproti Avstriji do 24. aprila 1925. Ti dekreti finančne intendance nam jasno kažejo, da obstoji velika nevarnost, da pridejo vojni oškodovanci ob svojo vojno odškodnino. Proti zgorajšnjim dekretom morajo vojni oškodovanci vložiti v roku 30 dni rekurz na vojnoodškodninsko komisijo. (Commissione di accertamento e liquidazione dei danni di guerra.)

Dr. Biteznič.

Tečaj o cepljenju in predkaljenju trt v Gorici.

Oddelek za trto- in sadjerejo urada za kmetijski potovalni pouk priredi dne 30. in 31. t. m. v deželni trtnici v Gorici, Via Trieste 43 javen teoretično-praktičen tečaj v cepljenju in predkaljenju trt. Tečaj, katerega se morejo udeležiti vsi kmetovalci, začne v zgoraj navedenih dneh ob 9. uri.

Konec delavske stavke.

Včeraj je vodstvo Fioma izdalo proglas, naj se tudi v Trstu in Tržiču neha stavka. S tem je velikansko gibanje skoro neslišno utihnilo.

Prosvetna zveza.

Ste že naročili poslovnik?

Takoj ga naročite, dokler ga je še kaj v zalogi. Stane 3 lire. Naroča se pri upravi »Čolnič« Via Mameli 5, Gorizia.

»Naš čolnič«.

»Čolnič« se bo radi ogromnega prosvetnega dela nekoliko zakasnil. Izide pred Vel. nočjo.

Darovi.

Za »Slovensko sirotišče«: Kmetška posojilnica v Volčah v počastitev zlatomašnika dr. Antona Gregorčiča 100 L. čg. Franton Černigoj, župnik v Kamnjah 50 L. Iskrena hvala!

Listnica uredništva.

Medanu: Dopis glede onega mladeniča je preveč osebno in ne spada v list.

Kaj je novega na deželi?

Pogreb žrtev.

Volčjadraga, dne 22. marca.

V zadnji številki smo čitali obširen in pretresljiv popis nesreče, ki je zadnjo sredo zadela tukajšnje delavstvo in do srca pretresla ne le našo in bližnje občine, temveč vso deželo. Dovolite mi, da napišem nekoliko vrstic o zadnji poti nesrečnih blatarjev.

Sodna komisija je prišla semkaj še le v petek v prvih popoldanskih urah. Ogladela si je kraj nesreče in mrtva trupla ubogih trpinov. Po tem ogledu je bilo določeno, da se naj vrši pogreb ob četrty uri popoldne. Kljub temu, da ni bil prej točno znan niti dan pogreba, še manj pa ura, je ob določeni uri bila zbrana ogromna množica ljudstva. Mnogi so prišli pogledat kraj nesreče, nevede za pogreb. Oddolžiti so se hoteli s tem v tih žalosti pomilovanja vrednim žrtvam. Večino je pa privedla vest o pogrebu, ki se je bliskovito razširila. Prihiteli so ljudje iz vseh bližnjih vasi in tudi iz Gorice.

Ob četrty uri se je razvrstil ogromni pogrebni sprevod. Udeležilo se ga je okrog 2000 ljudi. Na čelu je korakala prvaška godba. Za njo so nosili osmerovencev. Sledili so duhovniki in njim tri krste z zemskimi ostanke ponesrečenec. Krste so nosili domačini na ramenih. Pretresljiv je bil pogled na gručo vdov, neboljelih sirot in najbližnjih sorodnikov, ki je sledila krstam, katere so hranile njihove drage. Ko si čul njihove vzdih, njihov jok, si se težko ubranil solz.

Veličastni, toda nad vse žalostni sprevod se je vil po dolgi cesti do cerkve v Biljah. Med žalostinke goble, petje duhovščine in molitve vernikov se je s turobno resnostjo vmeševala rzka burja. Mnogi, premnogi so jokali. Nesreča, ki je zadela uboge »blatnarje« je šla res vsem globoko k sreči.

Po končanih cerkvenih opravilih v biljenski cerkvi je sprevod krenil nazaj proti Volčjadragi na domače bukoviško pokopališče. Tam so bila že ob večernem mraku izročena materi zemlji trupla, katera je s tako kruto neizprosnostjo hotela przgodaj imeti v svojem naročju. Večerne sence so že legale na zemljo, ko so se razhajale številne množice; njihov korak je bil truden in mračen. Njihova srca so bila prenapaljena z žalostjo, v njih je odmeval zažudljivi, trepetajoči jok ubogih sirot.

Naj vas, revice, potolaži vsedobri in vsemogočni nebeški Oče! Vaši dragi so se vrnili v zemljo, iz katere so bili vstvarjeni, toda zavedajte se, da je naš pravi skupni dom tam gori, nad zvezdami.

Iz Tolmina.

V »Goriški Straži« šte. 20. z dne 11. t. m. smo objavili dopis o razmerah na tolminski meščanski šoli. Ker nočemo delati nikomur krivice, sporočamo širji javnosti, da imata učitelj Bertolini in učiteljica Rita Villa sposobnostne izpize za to šolo, kar smo pa še le sedaj zvedeli; naznanjamo tudi, da se učiteljica Villa zadovoljuje sedaj s tremi risbami, katere naj stavijo učenci v okvir, mesto 10.—13., ki jih je zahtevala; tudi naznanjamo, da je bil en učenec, izključen, ker je baje osnoval štrajk. Vendar pa obsojamo, da se vodi pri učencih preiskava na način, ki se ne zлага s pedagoškimi načeli, n. pr. ako ne poveš, kdo je to storil, bo mo-

rala vaša družina še danes iz »naše barake in še danes bo vržen tvoj oče iz službe; in ako se učiteljica Rita Villa javno pohvali pred učenci »perchè il Bertolini è mio fidanzato con tre chiodini«. Mi sicer nisno šolniki, vendar pa se nam zde take izjave neumestne v šoli pred učenci od 15. leta.

Pred kratkim so na tukajšnjem županstvu razpeli svoj šotor nekateri pisarji, bajc iz Pulja ter zapisovali vse bivše vojake, ki so prišli med vojno ob svojo civilno obleko. Namen tega popisovanja je bil, da dobe vsi bivši vojaki od ital. vlade denar za novo civilno obleko. V ta namen so ti pisarji zahtevali od vseh bivših vojakov neko »stako« v znesku L. 3,50. Seveda so nekateri dali gg. pisarjem 4, 5, 10 in več lire v nadi, da jim gg. pisarji priskrbijo bolj elegantno civilno obleko. Po končanem delu so gg. pisarji odšli z zadovoljnimi obrazi in s polnimi žepi odkoder so prišli. Ker se nam ta zadeva dozdeva sumljiva, vprašamo g. komisarja Mraka ali se je prej poučil pri merodajnih oblastvih, če so bili zgoraj imenovani pisarji oblastveno potrjeni za ta posel, predno jim je dal na razpolago uradne prostore županstva, da so sprejemali stranke? Koliko je resnice na tem, da vlada povrne bivšim vojakom civilne obleke? Tudi prosimo našega gospoda državnega poslanca, naj se blagovoli informirati v tej zadevi ter naj tozadevne poizvedbe priobči v »Goriški Straži«. Zdat se bo pričelo delo za prijavo teriatve, ki jih imajo ljudje napram Avstriji in Ogrski in škode, ki so jo vtrpeli radi raznih rekvizicij. Te prijave morajo biti vložene do 24. aprila t. l.

Dasiravno še nimamo od vlade niti natančnih navodil niti potrebnih tiskovin, se že klatijo nekatere osebe po naših krajih, da bi izkoriščali uboge vojne oškodovance. Opozarjamo naše ljudi, naj bodo previdni in naj se izogibajo takih nepoznanih sumljivih ljudi, da ne bodo zopet opeharieni. O bračeh naj se v svrhu prijave svojih zahtev do domačih oseb, saj se vendar v vsaki občini dobi kak inteligenten in pošten domačin, ki bo za zmerom plačilo napravil vojnim oškodovancem njihovo tozadevno prijavo. Kakor smo zvedeli bo to delo izvrševal tudi tajnik F. Kašca v pisarni Tolminske hranilnice.

Sv. Križ pri Ajdovščini.

Izvrstnega učitelja »edinjaša« imamo v Sv. Križu. Kljub svoji visoki starosti počenja neumnosti, ki niti za mladica niso primerne. Zadnič je na pr. ukazal učencem naj narišejo dva godca: enega s harmoniko, drugega — berača z leseno nogo in psa lajajočega na berača. Slika se nanaša na pesem »V predmestni krčmi«. Učenci so nalogo z veseljem sprejeli in jo tudi po svojih zmožnostih deloma rešili. Vpliv takega »učenja« ne more izostati. Nič čudnega, če se že dečki od štirinajstih in petnajstih let menijo, da bodo po veliki noči plačali fantovščino. Žalostna resnica, ki ni častna za občino! G. učitelju svetujemo, da naj ne uvaja takih metod »učenja« v našo občino. *Opazovalec.*

Gradiškuta.

Dne 22. t. m. zvečer je umrla Frančiška Skomina, stara 70 let. Žena Ivana Skomina. N. p. v m.!

Naznanilo in zahvala.

Potri neizmerna žalosti naznanjamo, da je v soboto zvečer dne 21. t. m. naša nad vse ljubljena

Gabrijela Pahor

v cvetu svoje mladosti previdna s sv. zakramenti mirno v Gospodu zaspala. Pogreb predrage pokojnice se je vršil včeraj dne 23. t. m. na domače pokopališče. Tem potom se zahvalujemo vsem onim, ki so nas v času teške bolezni tolažili in pomagali, posebno se zahvalujemo čt. duhovščini, gđeni učiteljici Brajdi in vsem, ki so jo v tako obilnem številu spremlili na zadnji poti.

Gorica, dne 24. marca 1925.

Žalujoči: mati, stara mati, tete in stric.

Gor. Cerovo.

Vsled želje mnogih občanarjev se je naš gospod učitelj potrudil, da se je dne 28. decembra lanskega leta otvorila v naši vasi kmetijska šola. Šola je trajala do 15. t. m. Udeležba je bila zelo številna. Vsi, ki so se tečaja udeležili so zelo hvaležni za zlato nauke g. učitelja. Željlo, da bi se prihodnje leto tečaj zopet ponovil; saj se bomo le potom pametnega gospodarstva rešili težkih časov.

Sveto pri Komnu.

Spremi draga »Straža« zopet nekaj novic iz naše vasi. Sporočiti moramo, da je imela naša zavarovalnica za govejo živino svoj letni občni zbor. Omeniti moramo pohvalno odbor, ki je delal in se trudil kljub mnogim nesrečam. Stari odbor je sicer, ker je deloval že 3 leta, hotel odstopiti ali je moral vsled zahtev članoj zopet izvolitev sprejeti. Izrečena naj mu bo javna zdičala. Po dolgem prizadevanju sira si vendar ustanovili »Prosvetno društvo«, ki ima že knjižnico in črne vrčere, katere vodijo fruntarji; upamo da bodo vsi brez razlike spela in starosti pristopili in tako povečali živahnost v društvu. — Tudi naši kmetije vključeni v Kmet. del. zvezi, ki se je spet zbudila iz mrtvila, so imeli zopet svoj sestanek. Izvolili so svoj zastop. Upamo, da bo novi odbor, v katerega so izvoljeni možje redni našega zavarovanja, mnogo storil za prozvit te prepotrebne organizacije. Novi odbor je sestavljen takole: Preds.: Jazbec Friderik, podpreds.: Pisan Ivan, tajnik: Jazbec Franc, blaginik: Makovec Angelj in par odbornikov. Želimo, da bi nas posnemale tudi sosedne vasi in da bi ljudje povsod spoznali potrebo po ljudski organizaciji in prosvetnem delu na pedlugi živih krščanskih načel. Pozdravljamo tudi uredništvo Gor. straže, poslanca Besednjaka in tajnika dr. Bitežnika, vse javne delavce, ki se toliko trudijo, da nam pomagajo bodisi delanski ali z nasvetom, posebno v vobrodškodninskih zadevah.

Soča.

Zopet moram poročati o strašni nesreči. V sredo, dne 18. t. m. ob 2 pop., se je nenadoma užgala hiša št. 33 last g. Ivana Domevščeka, po domače Možina. Gospodar in sosedje so bili z doma. Ker je raztrajal silen vihar, ni bilo moči rešiti ničesar. Zgorelo je vse z orodjem, pičo, živčem in obleko vred. Tudi materi se je že bila vnela obleka. Domevšček danes nima ničesar več, a zavarovan je bil za tako nezmatno vsoto, da si s tem niti spodnje obleke ne kupi. Kakor sem o priliki požara v Trenti pozval vse človekoljubne, jih zopet pozivam tudi danes, da vsak po svoji moči prispeva, da ne bo osem otročičev stalo na cesti, kakor ptički brez gnezda. Darovi v denariu ali v blagu naj se pošljejo na župni urad v Soči. Zbirajte si zakladov v nebesih z dejansko pomočjo svojemu bližnjemu! — *Ciril Munih*, župnik.

Pismo iz Bosne.

Čenjeni gospod urednik! Vedno se obračajo naši kmetovalci iz domovine na-me s prošnjo, da bi jim sporočil, kakšne razmere so za naselitev v Bosni. V interesu dobre stvari, dovolite mi zato v Vašem cenj. listu malo prostora. Ne pišem pa za to, da bi prigovarjal narodu k izseljevanju. Ne,

kdor izhaja lahko doma, naj ne gre po svetu. Tu naj živi, tu naj leže k pokoju. Kakor pa čujem in čitam, je doma tudi mnogo takih, ki jim tam ni več obstanka. Kmetovalcem, ki imajo na tudi potrebna sredstva, bi priporočal za naselitev ravno Bosno. Če prodajo svojo zemljo domačinom, ne izgubi domovina s tem prav nič, nasprotno se bodo sosedje celo bolj okrepili za življenski boj.

Bosna je še deviška dežela bodočnosti. Jako je bogata na gozdovih, vodnih silah, raznih rudah (osobito železu in premagu), a bogata je tudi na dobri zemlji, ki se pa sedaj le slabo obdeluje in ne daje zato onih pridelkov, ki bi jih lahko dala. Bosanec je sicer poštenjak od nog do glave in tudi ukaželjen in prebrisán je, a delo je vendarle njegva bolj senčna stran. Preveč se zadovolji z malenkostjo, zato ne išče bogastva. Prav za prav je vreden zavidanja, toda bojim se, da mu bi znala ta njegova lastnost še škoditi. Slabemu kmetovalcu je pa krivo dostikrat tudi neznanje in pa to, da imajo posamezni kmetje preveč zemlje. Kjer se zemlja pravilno obdeluje, dobimo tudi v Bosni krasne pridelke, lahko rečem, boljše, nego po Goriškem. Saj sem dobil n. pr. na svojem posestvu v Banjaluki lansko leto peso tudi nad 10 kg težko, v Gorici pa nisem dosegel nikdar niti polovice od te teže. Seveda je zemlja tudi po Bosni različna. Na sploh je bolj lahka (poščena), nego težka. Ako se globoko obdeluje, prenaša pa prav dobro sušo.

Kar se tiče podnebja je v Bosni vzhodni del bolj mrzel, zapadni del bolj tople. Podnebje v banjaluškem okrogu je pravej slično onemu na Goriškem. Ugodno je pa to, da ni tu mrzle burje in sploh severnih vetrov; zato pa piše včasih jug malo preveč. Tod raste vse kakor okoli Gorice in lahko dobimo tudi tu po dva pridelka na leto. Nekaj posebnega pa so ti kraji za sadno drevje in za trto. Bosanske češpe so na sploh znane kot najboljše. Trte se sicer goje v Bosni le malo, ker jih Bosanci ne znajo oskrbovati, a kolikor sem videl vinogradov pri naseljenih Tirolcih, smelo trdim, da niso ti nič slabši, nego oni na Goriškem, prej pa boljši. Tudi vino je dobro.

Na sploh je Bosna krasna dežela, vendar zanemarjena. Vasi so raztrešene, ceste slabe, šole in cerkve redke. Tukašnjih hiš ne moremo primerjati z onimi tam pri Vas. Bosanec ne drži nič na hišo. Morda premore na mernike zlatov, za stanovanje pa ima le raztrgano bajto, a spi dostikrat kar na golih tleh. Kdor misli toraj sem, naj ne pričakuje lepih gradov. Hišo, kakoršno imajo navadno bosanski seljaki, si lahko napravijo v nekoliko dneh. Les za to dobiš brezplačno ali po prav nizki ceni iz državnih gozdov, a kamenje in glina se tudi najdejo.

V banjaluškem okrogu, ki pride vsled ugodnega podnebja v prvi vrsti za naselitev v poštev, je jako mnogo zemlje na prodaj. Zato je cena razmeroma nizka, za ha 2000 do 20.000 dinarjev, kar se ravna seveda po dobroti in po legi. Posebno večji posestniki (begi), ki ne obdelujejo sami svoje zemlje, bi se je radi odkrižali. Najboljše, ako se združi po več naseljenecv in si kupijo tako posestvo. S tem, da si medsebojno pomagajo si naselitev jako olajšajo. Vsakdo

naj pomni, da so prva leta naselitve težka in trudapolna; kdor je torej mehkužen, naj ostane, kjer je. Kdor pa je delaven in ima morda tudi delavno družino, ta si zamore vstvariti tu tudi z majhnim kapitalom 10.000 do 15.000 lir eksistenco. Primorske Slovence Bosanci jako cenijo in spoštujejo. Mnogo njih je prebilo vojno dobro okoli Gorice in poznajo vsako našo vas. Žal, da so Bosanci treh verzolozvedanj, t. j. katoličani, pravoslavni in mohamedani in se zato včasih med sabo prepirajo. Vendar nastajajo ti prepiri bolj vsled političnih naziranj, nego verskih odnošajev. Ker ima pa mnogo naših ljudi nasproti mohamedanom (Turkom) razne predsodke, naj povem, da meni bosanski muslimani — kakor se tudi imenujejo, malo ne še najbolj ugajajo, ker so skoraj na sploh same dobričine in največji poštenjaki.

Anton Štrekelj,

bivši ravnatelj sloven. kmet. šole v Gorici, sedaj v pok. v Banjaluki.

Valuta.

Dne 23. marca si dobil:

za 100 franc. frankov	127,25	do	127,75	Lir
za 100 belg. frankov	124	do	125,50	Lir
za 100 švic. frankov	472	do	476	— Lir
za 100 češ.-slov. kron	72,50	do	73	— Lir
za 100 dinarjev	38,75	do	39	— Lir
za 1 šterling	117,60	do	117,80	Lir
za 1 dolar	24,55	do	24,65	Lir
za 1 zlatno marko	5,80	do	5,90	Lir
za 100 avst. kron	0,0342	do	0,0350	Lir

Beneške obligacije.

Dne 23. marca: Srednji kurs L. 80,52, v Trstu 80,25; v Milanu 81.—, v Rimu 80,50 L.

Vabilo**na redni občni zbor K. T. D.**

V četrtek dne 2. aprila se bo vršil natančno ob 9 in pol redni občni zbor po pravilih Katoliškega tiskovnega društva z dnevnim redom: 1. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelnika mons. Ign. Valentiničiča. 3. Tajniško poročilo. 4. Poročilo blagajnika. Bilanca za poslovno leto 1924. 5. Poročilo nadzorstva. 6. Morebitnosti.

Za načelstvo K. T. D. — Ign. Valentiničič.

TVORNICA MIANI**VIDEM - ČERVINJAN**

DROŽJA

Brevetti Mautner - Dunaj

Zaloga in prodajalna pri pekovskem sindikatu

Gorica, Piazza della Vittoria 16, znotraj.

ERNIA

ozdravljena

z najnovjšim pasom BROOK

Mirotilnica in dišavnica

E. Grapulin-Gorica

naspr. ljudskemu vrtu, Corso Verdi 27.

Najsrčnejšo zahvalo

izrekamo vsem onim, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je pogreb naših nepozabnih predragih, dne 18. marca t. l. na Volčjadragi sputno ponesrečenih

Bunca Josipa in Franca, ter Černica Ivana

vršil na tako lep in dostojen način. Posebno se zahvaljujemo požrtvovalnemu odboru, kateri je prvi dal inicijativo za pobiranje potrebovalnih darov, zahvaljujemo se vsem darovateljem denarnih zneskov, vencev, napisov na zalnih trakovih, vrlim pevskim zborom Bukovca-Renče in Biše za pretresljive zastolstinke, prečastiti duhovščini, obč. zastopnikom iz Vrtojbe in Bukovice ter splošno vsem udeležnikom pogreba, kateri so resnično s pravo bratsko ljubeznijo pokazali svoje najgloblješe sočutje za ponesrečence in njih preostale. Bog plačaj vsem!

V Volčjadragi, dne 22. marca 1925.

Žalujoči ostali.

Vabilo

k rednemu občnemu zboru »Gospodarskega društva« v Števerjanu, ki se bo vršil dne 5. aprila t. l. ob 16 uri popoldne v prostorih gostilne na Dvoru.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Odobritev bilance za l. 1924.
5. Volitev. Odbor.

Širite »Goriško Stražo«!**Pozor, vojni oškodovanci!**

Ker je treba prijaviti do 24. aprila vojno škodo povzročeno po rekvizicijah ali vsled vojnih dogodkov, se naznanja vojnim oškodovancem v Tolminu in okolici, da bo take prijave in naznanila priskrbel strankam proti zmernemu plačilu tajnik Fr. Kacša v pisarni Tolminske hranilnice vsaki dan izveniši nedelje od 8. ure do 5. ure popoldne.

Ugodna prilika.

Na prodaj je avtomobil »Bianchi«, 4-6 sedežev, forma torpedo, prevlečen z usnjem, z električno lučjo in trombo; vse v najboljšem stanju.

Roscovez Franc, Travnik št. 16.

NA PRODAJ JE mala hišica za svoto c.a. 25.000 L v bližini Corso Vitt. Em. III. v Gorici. Informacije daje uprava lista.

5000—10.000 L posojila sprejemem proti dobri garanciji. Pismene ponudbe na upravo lista pod: »Zemljišče I. II. razreda«.

IŠČEM zanesljivega hlapca h kojnjem, 2 frnazarja za žganje apna ter več delavcev - težakov; plača po dogovoru, nastop takoj. Avgust Gabrielčič, Ložice — Plava.

Teod. Hribar (nasl.) = Gorica
CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga českega platna iz znane tovarne Hegnschart & Heymann, vsakevrstno blago za poročence kakor tudi velike izbire moškega in ženskega sukna.
Blago solidno! Gene zimerne!